

Số: /BC-UBND

Như Thanh ngày tháng năm 2022

BÁO CÁO

Sơ kết 05 năm thực hiện kết luận số 82-KL/TU ngày 30/5/2017 của Ban thường vụ Tỉnh ủy (khóa XVIII) về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa giai đoạn 2017- 2025

Thực hiện công văn số: 359 - CV/HU, ngày 31 tháng 5 năm 2022 của Ban Thường vụ Huyện ủy Như Thanh về việc báo cáo Sơ kết 05 năm thực hiện Kết luận số 82-KL/TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy (khóa XVIII) về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017 - 2025; UBND huyện Như Thanh báo cáo kết quả như sau:

PHẦN THỨ NHẤT

Tình hình tổ chức triển khai và kết quả thực hiện kết luận số 82-KL/TU

I. ĐẶC ĐIỂM, TÌNH HÌNH CHUNG

Như Thanh là huyện miền núi nằm phía tây của tỉnh Thanh Hoá, có diện tích tự nhiên là 567,1 km², có 14 đơn vị hành chính gồm 13 xã và 01 thị trấn, với 159 thôn, bản, khu phố. Dân số 97.427 người, gồm có 3 dân tộc chính đó là dân tộc Kinh, dân tộc Thái, tộc Mường. Tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân hàng năm tăng 16%, hộ nghèo giai đoạn 2022-2025 toàn huyện 11,8%. Đời sống kinh tế - xã hội từng bước được ổn định và phát triển, an ninh chính trị được giữ vững.

II. KẾT QUẢ TRIỂN KHAI THỰC HIỆN KẾT LUẬN

1. Công tác lãnh đạo, chỉ đạo, quán triệt, triển khai kết luận số 82-KL/TU của các cấp ủy Đảng, chính quyền, MTTQ, các đoàn thể chính trị - xã hội.

Sau khi được quán triệt, học tập và triển khai thực hiện Kết luận số 82-KL/TU về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017 - 2025. Sự lãnh đạo, chỉ đạo trực tiếp của Huyện ủy; công tác định hướng, hướng dẫn thực hiện của Ban Tuyên giáo Huyện ủy; UBND huyện đã chỉ đạo đến các xã, thị trấn, các cơ quan, đơn vị xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện; đồng thời ban hành các văn bản thực hiện Kế hoạch, gồm Kế hoạch hành động số: 184/KH-UBND ngày 06/9/2017 của UBND huyện về thực hiện Kết luận 82/KL-TU về tăng cường sự lãnh đạo của

các cấp ủy Đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017- 2025; Quyết định số 2115/QĐ-UBND ngày 11/6/2020 của Chủ tịch UBND huyện về việc phê duyệt thiết kế bản vẽ thi công, công trình: Tu bổ, phục hồi di tích lịch sử và danh thắng cảnh Phủ Na và những địa danh liên quan đến cuộc khởi nghĩa Bà Triệu; Hạng mục: Đèn Đúc Ông, Quan Hoàng, Cô Chín, Rước bóng và đường giao thông nội bộ; Quyết định số 3252/QĐ-UBND ngày 29/9/2020 của Chủ tịch UBND huyện về việc phê duyệt chủ trương đầu tư dự án: Tu bổ, phục hồi di tích lịch sử và danh lam thắng cảnh Phủ Na và các địa điểm liên quan đến cuộc Khởi nghĩa Bà Triệu; Hạng mục: Công khu di tích; Quyết định số 4025/QĐ-UBND ngày 22/12/2020 của Chủ tịch UBND huyện về việc kiện toàn Ban quản lý dự án: Tu bổ, tôn tạo di tích lịch sử và danh lam thắng cảnh đền Phủ Na, xã Xuân Du, huyện Như Thanh; Hạng mục: Đèn thờ Mẫu; Công khu di tích; Quyết định số 06/QĐ-UBND ngày 06/01/2021 của Chủ tịch UBND huyện về việc kiện toàn sửa đổi một số nội dung tại Quyết định số 888/QĐ-UBND ngày 19/4/2017 về việc thành lập Ban vận động đóng góp quỹ xây dựng tu bổ, tôn tạo di tích và danh lam thắng cảnh Phủ Na; Quyết định số 1311/QĐ-UBND ngày 03/6/2021 của Chủ tịch UBND huyện về việc phê duyệt báo cáo kinh tế kỹ thuật công trình: Tu bổ, phục hồi di tích lịch sử và danh thắng cảnh Phủ Na, các địa điểm liên quan đến Khởi nghĩa Bà Triệu; Hạng mục: Công khu di tích; Quyết định số 1527/QĐ-UBND ngày 29/6/2021 của Chủ tịch UBND huyện về việc phê duyệt kế hoạch lựa chọn nhà thầu công trình: Tu bổ, phục hồi di tích lịch sử và danh thắng cảnh Phủ Na và các địa điểm liên quan đến Khởi nghĩa bà Triệu; Hạng mục: Công di tích; Quyết định số 2917/QĐ-UBND ngày 05/10/2021 của Chủ tịch UBND huyện về việc phê duyệt tổng thể mặt bằng xây dựng tỷ lệ 1/500, tu bổ, tôn tạo di tích Phủ Sung, huyện Như Thanh...

- Về Nội dung, hình thức và kết quả tuyên truyền. UBND huyện đã chỉ đạo các phòng chức năng, UBND các xã, thị trấn tổ chức thực hiện tốt công tác tuyên truyền, giáo dục, vận động việc chấp hành các quy định về bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa, có 36/36 Đảng bộ chi bộ trực thuộc Huyện ủy đã tổ chức triển khai, quán triệt Kết luận có 98% cán bộ, đảng viên và 85% quần chúng nhân dân tham gia học tập, chính vì vậy đã tạo sự chuyển biến tích cực trong nhận thức của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp Nhân dân về bảo tồn và phát huy các giá trị di sản trên địa bàn huyện.

- Về nhận thức của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp Nhân dân. Trong những năm qua được sự quan tâm của lãnh đạo các cấp ủy Đảng, sự quản lý, điều hành của chính quyền các cấp, sự vào cuộc của MTTQ, các đoàn thể chính trị xã hội từ huyện đến cơ sở và các ngành chức năng trong việc bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn huyện. Các di sản văn hóa trên địa bàn huyện được bảo tồn, tôn tạo nhằm giáo dục truyền thống lịch sử văn hóa, gắn với

phát triển các loại hình du lịch góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội ổn định an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội trên địa bàn huyện.

2. Đánh giá kết quả thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ và giải pháp chủ yếu của Kết luận số 82-KL/TU.

2.1. Về thực hiện quan điểm, mục tiêu chung

* *Về quan điểm chỉ đạo:* Bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa là nhiệm vụ quan trọng để giữ gìn, phát huy những giá trị văn hóa đặc sắc, đa dạng, phong phú của huyện, góp phần tăng cường giáo dục truyền thống cho Nhân dân, thúc đẩy phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội, xây dựng huyện Như Thanh thành huyện phát triển khá của tỉnh. Bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, phải phù hợp với các quan điểm chỉ đạo của Đảng, luật di sản văn hóa, các văn bản quy phạm pháp luật của Nhà nước, phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội của địa phương, vùng miền trong huyện, thực hiện đồng thời cả 02 loại hình Di sản văn hóa vật thể và phi vật thể. Bảo tồn đi đôi với phát huy những giá trị, tiêu biểu, đặc sắc của Di sản văn hóa. Trong đó ưu tiên bảo tồn những loại hình di sản có giá trị nhưng đã, đang có nguy cơ mai một. Bảo tồn phát huy Di sản văn hóa trên địa bàn huyện là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội; trước hết, là vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy Đảng, quản lý điều hành của chính quyền, vai trò tham mưu, phối hợp tổ chức thực hiện của các ngành chức năng và các địa phương có các loại hình di sản. Huy động tối đa nguồn lực xã hội hóa để thực hiện bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa.

* *Mục tiêu chung.* Tăng cường công tác chỉ đạo của các cấp ủy Đảng, quản lý, điều hành của chính quyền, sự vào cuộc của các ngành chức năng, huy động sự tham gia tích cực của toàn xã hội để đẩy mạnh bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, nhằm bảo vệ, phục hồi, làm sáng rõ và phát huy mạnh mẽ giá trị của di sản văn hóa đặc sắc, phong phú, đa dạng của huyện, góp phần thúc đẩy thực hiện thắng lợi các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao nhận thức, lòng tự hào của mỗi người dân về truyền thống tốt đẹp của quê hương, đất nước; xây dựng hình ảnh tốt đẹp về Như Thanh trong lòng bạn bè trong và ngoài tỉnh.

2.2. Kết quả thực hiện một số cụ thể từ năm 2017 đến tháng 5/ 2022.

Huyện Như Thanh có 15 di sản văn hóa vật thể và phi vật thể: Trong đó có 06 di tích (Di sản) được xếp hạng cấp tỉnh, 01 di tích cấp quốc gia, 01 di sản cấp quốc gia,

Số di sản cấp tỉnh gồm: Di tích lịch sử văn hóa và thắng cảnh đền Phủ Na, xã Xuân Du; di tích lịch sử văn hóa và thắng cảnh đền Bạch Y Công Chúa, xã Phú Nhuận; di tích lịch sử văn hóa và thắng cảnh đền Phủ Sung, đền Khe Ròng thị trấn Bến Sung; di tích văn hóa và thắng cảnh Vườn quốc gia Bến En.

Số di sản cấp Quốc gia là 02, đó là Lò cao kháng chiến Hải Vân; thị trấn Bến Sung; Lễ hội Kin Chiêng Bọc Mạ “Lễ hát múa ăn mừng dưới cây bông” sinh hoạt tín ngưỡng của người Thái xã Xuân Phúc.

* 08 di sản văn hóa vật thể và phi vật thể chưa được xếp hạng

- Di sản văn hóa vật thể : Nơi thành lập chi bộ Đảng đầu tiên, Khu phố I, thị trấn Bến Sung; đền Cấm xã Xuân Phúc; đền Cây Nghĩa xã Xuân Thái

- Di sản văn hóa phi vật thể bao gồm: Lễ Hội Sét Bọc Mạ xã Cán Khê; Lễ Hội Cơm mới của người Mường xã Phượng Nghi; Lễ Hội Rước Bống đền Phủ Na xã Xuân Du ; Lễ Hội Rước Linh vị đền Bạch Y công Chúa xã Phú Nhuận; Lễ Hội rước linh vị Thánh Mẫu đền Phủ Sung và đền khe Ròng, thị trấn Bến Sung.

Trong những năm qua cấp ủy Đảng, chính quyền các cấp đã quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo quy hoạch và trùng tu tôn tạo các hạng mục của di tích như: Quy hoạch tỷ lệ 1/500 và quy hoạch chi tiết khu di tích lịch sử văn hóa và thắng cảnh Phủ Na; Quy hoạch mở rộng, lập dự án Trùng tu, tôn tạo khu di tích đền Mẫu Phủ Sung, đền Khe Ròng, thị trấn Bến Sung; đền Bạch Y Công Chúa xã Phú Nhuận.

Đã trùng tu, tôn tạo Hạng mục đền Mẫu và cổng Tam quan, Chông xuống cấp đền đức Ông, đền quan Hoàng, đền Cô Chín, đền Rước Bống, cầu đá di tích Phủ Na ; Trùng tu, tôn tạo nhà Tiền Đường, xây dựng cầu đá vào di tích đền Bạch Y Công Chúa xã Phú Nhuận; Trùng tu, tôn tạo hạng mục Cổng Tam quan đền Khe Ròng, thị trấn Bến Sung; Chông xuống cấp Hạng mục nhà trung đường và hậu cung đền Mẫu Phủ Sung, thị trấn Bến Sung; trùng tu, tôn tạo di tích cách mạng Lò cao kháng chiến Hải Vân giai đoạn 1 gồm có hạng mục Lò đứng, Lò ủ gang, Lò gió nóng, Bể nước, Tường chống nhiệt, Nhà bia tưởng niệm.

- Các lễ hội được thường xuyên tổ chức như: lễ hội Kin Chiêng Bọc Mạ, lễ hội Sét bọc Mạ, lễ hội cúng Cơm Mới, lễ hội Rước linh vị đền Bạch Y Công Chúa. Phối hợp với trung tâm bảo tồn di sản văn hóa tỉnh mở lớp tập huấn phục dựng lễ hội Kin Chiêng Bọc Mạ, dân tộc Thái thôn Rọc Răm xã Xuân Phúc; lễ Hội Sét Bọc Mạ xã Cán Khê; tập huấn 07 lớp về thêu dệt thổ cẩm cho cá nghệ nhân trong huyện tại xã Xuân Thái, Thanh Tân, Thanh Kỳ, Cán Khê...

2.3. Kết quả thực hiện nhiệm vụ bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa giai đoạn 2017- 5/2022

* Về công tác bảo tồn

- Đối với di sản văn hóa vật thể:

UBND huyện giao cho Phòng VH&TT phối hợp với Trung tâm bảo tồn di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa đã kiểm kê, phân loại di tích. Tiến hành sắp xếp, phân loại các loại hình di tích theo các tiêu chí về loại hình, niên đại... Phối hợp với các ngành cấp tỉnh khảo sát lập hồ sơ khoa học đề nghị công nhận di tích lịch sử cách mạng nơi thành lập chi bộ Đảng, thị trấn Bến Sung; di tích lịch sử văn hóa đền Cấm xã Xuân Phúc; di tích lịch sử văn hóa đền Cây Nghĩa xã Xuân Thái.

Quy hoạch, cắm mốc khoanh vùng bảo vệ các di tích: UBND huyện chỉ đạo các phòng, ban phối hợp với các ngành chức năng cấp tỉnh lập quy hoạch tỷ lệ 1/500 và quy hoạch chi tiết cho 06 đền gồm có đền Cơ Bơ, đền Đức Ông, đền Mẫu, đền Quan Hoàng, đền Eo En khu di tích Phủ Na; đền Mẫu Phủ Sung, đền

Khe Rông, đền Bạch Y Công Chúa. Công tác trùng tu, tôn tạo được thực hiện thường xuyên, hàng năm bằng nguồn vốn Nhà nước hỗ trợ chống xuống cấp, nguồn ngân sách huyện, ngân sách địa phương và nguồn xã hội hóa. Đã và đang lập quy hoạch, lập dự án và tiến hành thực hiện các hạng mục trùng tu, tôn tạo các hạng mục của di tích giai đoạn năm 2017-2022 như: đền Mẫu và công Tam quan, cầu đá, chống xuống cấp các hạng mục di tích Phủ Na với số tiền gần 30 tỷ đồng; Trùng tu, tôn tạo nhà từ đường xây dựng cầu đá vào di tích đền Bạch Y Công Chúa số tiền 1,500 triệu đồng; xây dựng công Tam quan đền Khe Rông số tiền 950 triệu đồng; trùng tu, tôn tạo các hạng mục Nhà trung đường, Nhà hậu cung đền Mẫu Phủ Sung số tiền 500 triệu đồng; trùng tu, tôn tạo các hạng mục di tích cách mạng Lò cao kháng chiến Hải Vân, thị trấn Bến Sung giai đoạn 1 gồm có hạng mục Lò đứng, Lò gió nóng, Lò ủ gang, Bể nước, Nhà bia, Nền hang, Cổng ra vào, Tường chống nhiệt, Đường điện chiếu sáng số tiền gần 15 tỉ đồng.

- Đối với di sản văn hóa phi vật thể: Như Thanh có di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu được đưa vào di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Lễ hội Kin Chiêng Bọc Mạy (làng Rọc Răm, xã Xuân Phúc, huyện Như Thanh):

Lễ hội truyền thống như: Lễ hội Sét Bóc Mạy; lễ hội cúng Com Mới, lễ hội rước bóng Phủ Na, lễ hội rước linh vị đền Bạch Y Công Chúa, đền Đức Ông, đền Mẫu Phủ Sung. Các lễ hội này, tuy chưa được các cấp có thẩm quyền công nhận là di sản văn hóa các cấp. Các câu lạc bộ truyền thống như: Câu lạc bộ Cồng chiêng, hát múa dân tộc Mường thôn Phú Nhuận, câu lạc Chèo thôn Phú Phượng 2, xã Phú Nhuận; Câu lạc bộ các dân tộc trường THCS dân tộc Nội trú huyện. Các lễ hội, các câu lạc bộ này thường xuyên tổ chức đã đạt được kết quả đáp ứng nhu cầu về đời sống tinh thần cho bà con Nhân dân trong huyện. Các lễ hội, các câu lạc bộ, hàng năm UBND huyện đã dành nguồn kinh phí hỗ trợ cho các câu lạc bộ duy trì hoạt động từ giai đoạn 2018 - 2021 với số tiền gần 80 triệu đồng.

* Về phát huy giá trị di sản văn hóa. Di sản văn hóa có ý nghĩa quan trọng trong những năm qua công tác bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa đã được cấp ủy, chính quyền từ huyện đến cơ sở và Nhân dân quan tâm thực hiện việc cụ thể hóa những định hướng, chiến lược, giải pháp phát triển du lịch của Nhà nước; Đặc biệt là Nghị quyết Đại hội Đảng bộ huyện Như Thanh lần thứ XXIII xác định phát triển du lịch là một trong Chương trình trọng tâm và khâu đột phá trong phát triển kinh tế - xã hội của huyện. Trong đó xác định tập trung tôn tạo, bảo tồn các di tích, di sản văn hóa; duy trì, khôi phục và nâng cao chất lượng các lễ hội truyền thống, các trò chơi, trò diễn dân gian đặc sắc là sản phẩm đặc trưng góp phần quan trọng cho phát triển du lịch, chính vì vậy năm 2021 huyện Như Thanh đã ban hành Chương trình ***“Phát triển du lịch gắn với phát huy các giá trị lịch sử văn hoá huyện Như Thanh, giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030”***

2.4. Kết quả thực hiện những giải pháp chủ yếu của kết luận 82-KL/TU

a) Giải pháp nâng cao hiệu quả lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy Đảng, chính quyền.

+ Đẩy mạnh công tác tuyên truyền vận động đến mọi tầng lớp Nhân dân trên toàn huyện có trách nhiệm bảo vệ, không được xâm phạm đến di tích. Từ đó phát huy được sức mạnh tổng hợp, nâng cao ý thức trách nhiệm của cán bộ, đảng viên, Nhân dân trong việc giữ gìn, tu bổ tôn tạo, chống xuống cấp và phát huy, khai thác các giá trị di sản văn hoá trong phát triển kinh tế.

+ Đã biên soạn và đưa nội dung lịch sử địa phương, các di sản văn hóa vào sinh hoạt ngoại khóa cho học sinh khối Trung học và tiểu học trên địa bàn huyện.

+ Tuyên truyền sâu rộng Luật Di sản văn hóa, các văn bản thuộc lĩnh vực di tích trên hệ thống loa truyền thanh từ huyện đến các xã, thị trấn, thôn, khu phố, lồng ghép trong các cuộc họp tại khu dân cư, của các đoàn thể.

+ Huyện đoàn tổ chức cho thanh thiếu niên, học sinh tham quan, tìm hiểu lịch sử tại các di tích như: Lò cao kháng chiến Hải Vân, đền Mẫu Phủ Sung, đền Bạch Y Công Chúa, đền Khe Rông, đền Phủ Na..., đăng ký, bảo vệ, trồng cây xanh tại các điểm di tích lịch sử, góp phần giáo dục truyền thống đối với thế hệ trẻ.

b) Giải pháp về nguồn lực đầu tư, cơ chế chính sách.

Huyện đã phối hợp với các Bộ, ngành Trung ương, các sở, ngành cấp tỉnh để tìm nguồn vốn đầu tư tôn tạo các di tích lịch sử - văn hóa. Ngoài nguồn vốn từ ngân sách Nhà nước, tìm nguồn vốn tài trợ từ các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp, các nhà hảo tâm trong và ngoài tỉnh, con em công tác xa quê, Hội đồng hương, các chương trình gặt gở, thư kêu gọi... để trùng tu, tôn tạo, sửa chữa các di tích lịch sử - văn hóa, tổ chức các lễ hội truyền thống. Thực hiện công tác khen thưởng xứng đáng những doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân đóng góp tích cực đối với công tác bảo tồn, phát huy giá trị các di tích, tổ chức lễ hội như: ghi tên vào sổ vàng, ghi tên vào bia đá công đức, tặng giấy khen...

c) Giải pháp về nguồn nhân lực.

Trong những năm qua huyện luôn Chú trọng công tác bồi dưỡng, nâng cao trình độ cán bộ quản lý, cán bộ chuyên môn làm công tác bảo tồn và phát huy giá trị các di tích, di sản văn hóa. Tạo điều kiện để cán bộ Công chức, viên chức ngành văn hoá cơ sở tham gia các lớp tập huấn nghiệp vụ về bảo tồn và phát huy giá trị các di tích lịch sử, các giá trị di sản văn hóa do Bộ văn hóa; sở VH, TT & DL Thanh Hóa tổ chức. Thường xuyên kiện toàn hệ thống ban quản lý di tích, tổ chức lễ hội các cấp. Phát huy tốt nguồn nhân lực tại chỗ cán bộ có chuyên môn, nghệ nhân, người có uy tín tham gia ban quản lý di tích, tổ chức lễ hội.

d) Giải pháp công tác quản lý nhà nước

Hàng năm tăng cường công tác quản lý Nhà nước đối với các di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng cảnh. Phát hiện, ngăn chặn kịp thời và xử lý nghiêm minh các tổ chức, cá nhân, hộ gia đình có hành vi xâm phạm đến di tích. Tại các di

tích gắn với lễ hội kiểm tra công tác xây dựng Kế hoạch tổ chức lễ hội hàng năm phù hợp với tình hình thực tế và quy định của nhà nước.

III. HẠN CHẾ YẾU KÉM VÀ NGUYÊN NHÂN

1. Hạn chế, yếu kém.

- Một số cấp ủy, chính quyền cơ sở việc quán triệt, tuyên truyền thực hiện Kết luận số 82-KL/TU chưa thường xuyên, chưa sâu rộng, hiệu quả chưa cao; nội dung chương trình hành động thực hiện Kết luận còn thiếu cụ thể, không rõ trách nhiệm tham mưu và thời gian thực hiện; vai trò của Mặt trận Tổ quốc, đoàn thể, hội, cộng đồng dân cư chưa được phát huy đúng mức.

- Một số mục tiêu cụ thể còn thấp như: Cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất chưa đạt; việc lập hồ sơ khoa học đề nghị cấp có thẩm quyền công nhận mới di tích còn chậm đối với 03 di tích, đó là Đền Cẩm, Đền Cây Nghĩa, nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên; việc kiểm kê, nghiên cứu phục dựng lại các di sản chưa được quan tâm đúng mức, đội ngũ thuyết minh viên tại các di tích trên địa bàn còn rất mỏng, không đáp ứng được yêu cầu; công tác khảo sát và triển khai lắp đặt biển chỉ dẫn, bảng giới thiệu về lịch sử di tích, xây dựng nội quy hoạt động cho di tích mới đạt 60%; vẫn còn có tình trạng di tích bị xâm phạm.

- Công tác quản lý Nhà nước về bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa chưa chặt chẽ, đồng bộ. Hoạt động của một số Ban, tổ quản lý di tích cấp cơ sở còn hình thức, cá biệt còn có biểu hiện vi phạm nội quy, quy định của Nhà nước và cấp có thẩm quyền.

- Công tác tuyên truyền, giáo dục truyền thống lịch sử văn hóa, cách mạng, quảng bá, giới thiệu về di sản còn hạn chế nên chưa thu hút được đông đảo các tầng lớp Nhân dân và du khách thập phương đến tham quan. Vì vậy, các di sản văn hóa cùng với danh thắng thiên nhiên của huyện chưa trở thành tài nguyên góp phần phát triển du lịch, thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển nhanh và bền vững.

- Công tác xã hội hoá và thu hút nguồn lực đầu tư, nhất là các nguồn lực đầu tư lớn từ bên ngoài phục vụ công tác quy hoạch, tu bổ, tôn tạo, phát huy giá trị của di tích, danh lam thắng cảnh còn hạn chế.

2. Nguyên nhân của hạn chế

2.1. Nguyên nhân khách quan

- Sự phát triển mạnh mẽ của nền kinh tế thị trường và quá trình hội nhập tạo điều kiện cho các sản phẩm văn hoá độc hại xâm nhập vào đời sống và làm cho một bộ phận Nhân dân chạy theo giá trị vật chất, dần dần lãng quên giá trị văn hoá truyền thống.

- Thiên tai, dịch bệnh diễn biến phức tạp, nhiệm vụ phát triển kinh tế, giải phóng mặt bằng ngày càng lớn, phải tập trung dồn sức lãnh đạo, chỉ đạo.

2.2. Nguyên nhân chủ quan

- Một số Đảng ủy, chính quyền cơ sở chưa sâu sát trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo tuyên truyền, tổ chức thực hiện nội dung Kết luận; còn buông lỏng công tác

bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, xem đây là nhiệm vụ chuyên môn của ngành văn hóa. Sự phối hợp của các cấp, các ngành, phòng, ban, cơ quan, đơn vị có liên quan chưa thật sự đồng bộ, thường xuyên và hiệu quả.

- Chính sách đầu tư của Nhà nước cho lĩnh vực văn hoá, nhất là công tác sưu tầm, bảo tồn các giá trị văn hoá vật thể và phi vật thể chưa đồng bộ, chưa xứng tầm; nguồn vốn ngân sách đầu tư của huyện cho lĩnh vực này còn hạn chế.

- Thiếu những giải pháp hữu hiệu, đồng bộ, có tính đột phá thu hút đầu tư và nguồn lực xã hội hóa để đáp ứng về cơ bản công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn

- Đội ngũ cán bộ làm công tác văn hoá từ huyện đến cơ sở còn thiếu, một số chưa được đào tạo cơ bản về quản lý văn hóa, trách nhiệm và hiệu quả công việc còn thấp; năng lực tham mưu cho cấp ủy, chính quyền công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của một bộ phận cán bộ văn hóa còn hạn chế.

IV. ĐÁNH GIÁ CHUNG VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM

1. Đánh giá chung

Sau 5 năm thực hiện Kết luận số 82-KL/TU, ngày 30/5/2017 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017 - 2025, nhìn chung các cấp ủy Đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị - xã hội từ huyện đến cơ sở đã tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức triển khai thực hiện và được sự hưởng ứng tích cực của đa số cán bộ, đảng viên và các tầng lớp Nhân dân. Công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn huyện đã có chuyển biến tích cực, đạt kết quả quan trọng. Nhận thức về ý nghĩa công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của các cấp, các ngành và toàn dân được nâng lên; nguồn ngân sách nhà nước được chú trọng đầu tư kết hợp huy động, khai thác có hiệu quả các nguồn lực xã hội hóa; nhiều giá trị di sản văn hóa được trùng tu, tôn tạo, phục dựng và được xếp hạng; công tác quản lý Nhà nước về bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa được tăng cường. Những kết quả trong thực hiện Kết luận số 82-KL/TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy được triển khai đã góp phần tích cực vào việc bảo vệ và phát huy giá trị văn hóa truyền thống, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh và nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho Nhân dân, thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá giai đoạn 2017-2025.

2. Bài học kinh nghiệm

- *Một là*, Phải phát huy sự lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy Đảng, sự điều hành của chính quyền; đẩy mạnh vai trò nòng cốt trong tuyên truyền, vận động của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể Chính trị - Xã hội nhằm tạo sự thống nhất trong nhận thức và hành động của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp Nhân dân trong việc thực hiện Kết luận.

- *Hai là*, thực hiện tốt quy chế dân chủ nhằm huy động sức mạnh của toàn dân trong bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa.

- *Ba là*, cơ quan quản lý Nhà nước về lĩnh vực văn hóa phải chủ động và sáng tạo trong công tác tham mưu, chú trọng công tác phối hợp trong triển khai thực hiện các nhiệm vụ.

- *Bốn là*, ưu tiên đầu tư nguồn lực từ ngân sách cho việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, kết hợp bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa với các Chương trình phát triển kinh tế của địa phương; kịp thời biểu dương, khen thưởng những tập thể, cá nhân tiên tiến, nhân rộng những mô hình tiêu biểu, những cách làm hay để nhân ra diện rộng.

Phần thứ hai

PHƯƠNG HƯỚNG, NHIỆM VỤ VÀ GIẢI PHÁP THỰC HIỆN KẾT LUẬN SỐ 82-KL/TU TRONG THỜI GIAN TỚI

I. VỀ PHƯƠNG HƯỚNG

- Tiếp tục tập trung lãnh đạo, chỉ đạo tổ chức thực hiện Kết luận số 82-KL/TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy đồng thời tiếp tục triển khai các mục tiêu, nhiệm vụ Nghị quyết đại hội Đảng bộ huyện Như Thanh lần thứ XXIII nhiệm kỳ 2020 - 2025, có cơ chế thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ cụ thể tại Kết luận số 82-KL/TU đến năm 2025 trên địa bàn Như Thanh.

- Tiếp tục nghiên cứu, rà soát lập quy hoạch bảo tồn và phát triển di sản văn hóa trên địa bàn huyện làm cơ sở cho công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản; xây dựng và ban hành Kế hoạch bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn huyện Như Thanh năm 2025 và những năm tiếp theo.

- Phối hợp với các sở, ngành cấp tỉnh hoàn thiện hồ sơ khoa học, trình cấp có thẩm quyền công nhận 01 di sản văn hoá phi vật thể vào danh mục di sản văn hoá phi vật thể Quốc gia Sết Bọc Mạ (thôn Mố 1 xã Cán Khê).

- Hoàn thành biên soạn và xuất bản cuốn sách giới thiệu về các di tích và danh thắng Như Thanh phục vụ giáo dục truyền thống lịch sử văn hóa, tuyên truyền, quảng bá về đất và người Như Thanh.

- Chỉ đạo UBND huyện phối hợp với các cơ quan chức năng thực hiện hoàn chỉnh hồ sơ quy hoạch giải phóng mặt bằng di tích Phủ Na xã Xuân Du; đền Mẫu Phủ Sung; đền Khe Rông, thị trấn Bến Sung; đền Bạch Y Công Chúa, xã Phú Nhuận.

- Hoàn thành xây dựng giai đoạn 2 Lò cao Kháng chiến Hải Vân, thị trấn Bến Sung; Các hạng mục đền Quan Hoàng, đền Đức Ông, đền Cô Chín, đền Cô Bơ, đền Rước Bóng Phủ Na, xã Xuân Du; Nhà Hậu Cung đền Mẫu Phủ Sung; đền Mẫu và các hạng mục đền Khe Rông, thị trấn Bến Sung; các Hạng mục đền Bạch Y Công Chúa, xã Phú Nhuận.

- Hoàn chỉnh hồ sơ, thủ tục để được xếp hạng 03 di tích cấp tỉnh gồm: Nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên khu phố 1, thị trấn Bến Sung, di tích đền Cẩm thông 1, xã Xuân Phúc; di tích đền Cây nghĩa, xã Xuân Thái.

- Đến năm 2025, 100% các di tích đã được xếp hạng có thuyết minh viên am hiểu về các di tích để giới thiệu khi có các đoàn khách đến tham quan. Tiếp tục quan tâm công tác đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ quản lý văn hóa, di tích, lễ hội cho đội ngũ các bộ văn hóa từ huyện đến cơ sở đáp ứng nhu cầu trong thời kỳ mới.

- Tiếp tục thực hiện khoanh vùng, cắm mốc giới bảo vệ di tích; đến năm 2025 hoàn thành cơ bản việc cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất cho các di tích. 100% các di tích đã được xếp hạng xây dựng được hệ thống bảng giới thiệu về lịch sử di tích, nội quy hoạt động của di tích một cách thống nhất, đảm bảo mỹ quan.

II. VỀ NHIỆM VỤ VÀ GIẢI PHÁP

1. Tập trung sự lãnh đạo, chỉ đạo, xác định rõ vai trò, trách nhiệm của các cấp uỷ Đảng, chính quyền; nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cán bộ, đảng viên và Nhân dân trong công tác bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hoá

- Các cấp uỷ Đảng, chính quyền tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, ban hành các chủ trương, nghị quyết, cơ chế, huy động sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, các nguồn lực trong xã hội để đẩy mạnh thực hiện bảo tồn và phát huy các di sản văn hoá trên địa bàn. Nghiên cứu, đưa việc bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hoá vào các Chương trình, Đề án phát triển kinh tế - xã hội của huyện và các xã, thị trấn để triển khai thực hiện đạt kết quả cao. Chỉ đạo các ban, ngành, đoàn thể phối hợp thực hiện có hiệu quả công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá.

- Tiếp tục tổ chức tuyên truyền sâu rộng Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng; Kết luận của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng; Nghị quyết số 33-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI) về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước; Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XIX; Quyết định số 696-QĐ/TU, ngày 09/9/2021 của Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh khóa XIX về ban hành Chương trình nâng cao chất lượng văn hóa giai đoạn 2021 - 2025; Kết luận số 926-KL/TU, ngày 30/10/2019 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp uỷ đảng đối với công tác bảo tồn, phát huy giá trị di tích lịch sử cách mạng nhằm giáo dục truyền thống yêu nước, cách mạng cho cán bộ, đảng viên và nhân dân tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2020 - 2030, Kết luận số 82-KL/TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy (khóa XVIII) về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp uỷ đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017 - 2025 và Nghị quyết Đại hội đảng bộ huyện lần thứ XXIII huyện Như Thanh và Chương trình phát triển du lịch huyện Như Thanh giai đoạn 2021 – 2025, định hướng đến năm 2030.

- Chỉ đạo Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể huyện và các cơ quan chức năng tổ chức phát động các cuộc thi tìm hiểu, các cuộc vận động, phong trào thi đua về bảo tồn và phát huy di sản văn hoá trong cán bộ, đảng viên và Nhân dân; phấn đấu mỗi đoàn viên, hội viên các tổ chức đoàn thể chính trị - xã hội là một tuyên truyền viên về di sản văn hoá. Chỉ đạo Đài Truyền thanh huyện, các xã, thị trấn mở chuyên mục, thường xuyên tuyên truyền về các di sản văn hoá và công tác bảo tồn, phát huy các di sản văn hoá; quảng bá tiềm năng phát triển du lịch từ giá trị của các di sản văn hoá trên địa bàn huyện nói riêng và tỉnh Thanh Hóa nói chung, gắn kết bảo tồn, phát huy di sản văn hoá với phát triển du lịch.

2. Huy động tối đa các nguồn đầu tư, cơ chế bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hoá

- Tăng cường huy động các nguồn lực xã hội hoá từ các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp trong và ngoài huyện, ban hành các cơ chế khuyến khích thu hút các nguồn lực xã hội hoá để thực hiện bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hoá. Trước mắt, thu hút các nguồn lực để lập quy hoạch, bảo quản, tu bổ, phục hồi các di tích đã được xếp hạng cấp quốc gia, cấp tỉnh, di tích cách mạng, các di tích kiến trúc - nghệ thuật; thực hiện nghiên cứu, sưu tầm, phục dựng, truyền dạy, quảng bá các loại hình di sản văn hoá phi vật thể, nhất là những loại hình có giá trị có nguy cơ bị mai một, thất truyền.

- Ủy ban nhân dân các xã, thị trấn xây dựng cơ chế hỗ trợ trình Hội đồng nhân dân quyết nghị, xây dựng kế hoạch đầu tư phục hồi, tu bổ, tu sửa cấp thiết các di tích, phục dựng di sản văn hoá phi vật thể có giá trị. Hỗ trợ kinh phí cho các xã, thị trấn lập hồ sơ khoa học, được xếp hạng di tích, tổ chức lễ đón Bằng công nhận di tích. Bố trí kinh phí phối hợp với các sở, ban, ngành cấp tỉnh tổ chức rà soát cắm mốc giới khu vực bảo vệ di tích, tập huấn, tham quan nghiệp vụ quản lý di tích.

3. Nâng cao chất lượng công tác quy hoạch, bố trí, sử dụng cán bộ quản lý, cán bộ tham mưu lĩnh vực bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá

- Các cấp uỷ đảng, chính quyền quan tâm nâng cao chất lượng công tác quy hoạch, bố trí, sử dụng cán bộ quản lý, cán bộ tham mưu lĩnh vực bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá, Phòng Văn hoá - Thông tin, các ban quản lý di tích; đảm bảo đội ngũ cán bộ có đủ trình độ, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ để thực hiện tốt nhiệm vụ bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá trên địa bàn huyện. Tăng cường đào tạo, đào tạo lại, tập huấn nghiệp vụ cho cán bộ làm công tác quản lý văn hoá, quản lý di tích, cán bộ tham mưu công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá, cán bộ văn hoá cơ sở và đội ngũ thuyết minh viên tại các khu di tích.

- Cùng với phát huy tốt nguồn lực tại chỗ, phối hợp với các ngành chức năng mời các chuyên gia giúp huyện bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá. Tăng cường công tác kiểm tra, đôn đốc và hướng dẫn nghiệp vụ chuyên môn, nâng cao trình độ, năng lực hoạt động cho đội ngũ cán bộ làm công tác quản lý và Ban quản lý các cấp.

- Hằng năm tổ chức tập huấn nghiệp vụ quản lý di tích cho các đối tượng là cán bộ quản lý văn hóa từ huyện đến cơ sở, thành viên các ban quản lý di tích và người có liên quan. Tổ chức tham quan mô hình quản lý di tích tiêu biểu trong và ngoài tỉnh cho đối tượng là Trưởng Ban quản lý di tích và cán bộ văn hóa.

4. Tăng cường công tác quản lý nhà nước về bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hoá

- Thành lập mới, kiện toàn, củng cố, nâng cao chất lượng hoạt động của các ban quản lý di tích. Ban hành quy chế quản lý, quy chế phối hợp, phân định rõ trách nhiệm của các cấp, các ngành trong việc quản lý, kiểm tra, giám sát, xử lý nghiêm các tổ chức, cá nhân lấn chiếm đất đai, xâm phạm các di tích lịch sử, văn hoá, việc sưu tầm, phục dựng di sản văn hoá phi vật thể; tăng cường bảo đảm an ninh, trật tự, an toàn tại các di tích, điểm du lịch, kiên quyết xử lý dứt điểm, kịp thời các tổ chức, cá nhân lợi dụng việc bảo tồn và phát huy giá trị di tích để trục lợi, hoạt động mê tín dị đoan hoặc thực hiện những hành vi khác trái pháp luật, trái với thuần phong, mỹ tục.

- Tăng cường quản lý việc thực hiện trùng tu, tôn tạo, phục hồi các di tích trên địa bàn huyện, bảo đảm chất lượng tốt nhất các yếu tố về khoa học, lịch sử, văn hoá. Lựa chọn tổ chức, cá nhân lập quy hoạch di tích, dự án tu bổ di tích, báo cáo kinh tế - kỹ thuật, thiết kế tu bổ di tích phải có đủ điều kiện, năng lực theo đúng quy định của pháp luật. Tập trung nghiên cứu, ứng dụng công nghệ tiên tiến trong lĩnh vực bảo quản, tu bổ di tích để làm sáng tỏ, sâu sắc thêm giá trị các di sản văn hoá của huyện.

- Xây dựng kế hoạch truyền thông, quảng bá về giá trị di sản văn hoá của quê hương Như Thanh đến với bạn bè trong nước và quốc tế, trong và ngoài tỉnh. Chỉ đạo xây dựng các chương trình giới thiệu, quảng bá giá trị di sản văn hoá trên hệ thống Truyền thanh, trang thông tin điện tử, cổ động trực quan; phối hợp với các sở, ban, ngành cấp tỉnh tổ chức giao lưu, hội thảo, triển lãm về di sản văn hoá tại huyện. Nâng tầm tổ chức các lễ hội văn hóa truyền thống thành các sự kiện văn hóa lớn để thu hút khách tham quan, du lịch.

III. ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ

1. Đối với Tỉnh ủy, UBND tỉnh

- Tiếp tục quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo sâu sắc hơn nữa lĩnh vực bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa ở các địa phương, trong đó có Như Thanh.

- Có cơ chế chính sách hỗ trợ kinh phí xây dựng, tu bổ, tôn tạo hằng năm đối với các di tích xuống cấp.

- Đầu tư xây dựng các hạng mục còn lại của khu di tích lịch sử cấp quốc gia Lò cao kháng chiến Hải Vân, thị trấn Bến Sung,

- Quan tâm tạo điều kiện phê duyệt Quy Hoạch, dự án mở rộng và tôn tạo các hạng mục đền Mẫu Phú Sung, đền Khe Ròng, thị trấn Bến Sung, đền Bạch Y Công Chúa, xã Phú Nhuận.

- Quan tâm chỉ đạo việc thu hồi đất lâm trường Như Thanh để thực hiện dự án tôn tạo các hạng mục công trình tại khu di tích Lịch sử văn hóa và danh thắng Phủ Na xã Xuân Du là khu du lịch trọng điểm của tỉnh.

2. Đối với Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch

- Quan tâm tạo điều kiện lập hồ sơ khoa học đề nghị công nhận di tích lịch sử nơi thành lập chi bộ Đảng đầu tiên của Đảng bộ huyện Như Xuân (nay là Như Thanh).

- Quan tâm tạo điều kiện lập hồ sơ khoa học công nhận di tích lịch sử văn hóa Đền Cấm, xã Xuân Phúc; Đền Cây Nghĩa xã Xuân Thái.

- Quan tâm chỉ đạo các ngành tạo điều kiện lập hồ sơ khoa học công nhận lễ hội Sết Bọc Mạy xã Cán Khê đề nghị công nhận di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia.

- Quan tâm công tác đào tạo, tập huấn, hướng dẫn nghiệp vụ quản lý di sản, kiểm kê di sản và bảo tồn, phát huy di sản văn hóa, nhất là di sản văn hóa phi vật thể cho cán bộ từ huyện đến các xã, thị trấn, các Ban quản lý di tích, Tổ quản lý di tích, trưởng thôn, khu phố.

- Hằng năm, đề xuất UBND tỉnh ghi danh mục hỗ trợ kinh phí để tu bổ, chống xuống cấp đối với các di tích.

Trên đây là Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Kết luận số 82-KL-TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về việc tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác bảo tồn, và phát huy giá trị di sản văn hóa. UBND huyện báo cáo để huyện Ủy tổng hợp báo cáo theo quy định./.

Nơi nhận:

- Thường trực Huyện ủy (b/c),
- Chủ tịch, Các PCT UBND huyện,
- Ban tuyên giáo Huyện ủy;
- Lưu: VT, VH.

**KT. CHỦ TỊCH
PHÓ CHỦ TỊCH**

Lê Ngọc Hoa

